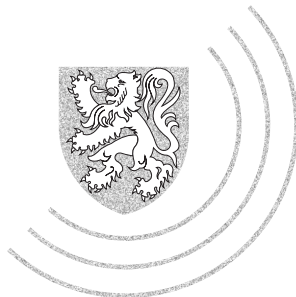


V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2003-2004

19 maart 2004

ONTWERP VAN DECREET

**houdende wijziging van het decreet van 3 maart 1976
tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door de heer Bob Verstraete**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jo Vermeulen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Bart De Smet, mevrouw Ilse Van Eetvelde, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Karlos Callens, Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Bob Verstraete ;

de heer Wilfried Aers, mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Hilde De Lobel ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Luc Martens, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Gilbert Vanleenhove ;

de heren Jozef Browaey, André Denys, Jacques Devolder, Paul Wille ;

de heren Julien Libreht, Felix Strackx, Frans Wymeersch ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jos Stassen ;

de heer Jan Roegiers.

Zie :

2151 (2003-2004)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken	4
2. Algemene bespreking	5
3. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	6

DAMES EN HEREN,

De Commissie besprak dit ontwerp van decreet op haar vergadering van 18 maart 2004. Het ontwerp van decreet werd eenparig goedgekeurd.

1. Toelichting door de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken

De vrijheid van de eredienst is één van de rechten, die in de Belgische Grondwet ingeschreven zijn. De wettelijke regelingen inzake het tijdelijke van de eredienst behoorden tot 31 december 2001 tot de bevoegdheid van de federale staat. De bescherming van monumenten behoorde tot de bevoegdheid van de gewesten. De restauratie van de als monument beschermde kerken viel tot voor de inwerkingtreding van het Lambermontakkoord terzelfder tijd onder de bevoegdheid van zowel de federale staat als de gewesten. Ingevolge de staats-hervorming hebben de gewesten een grote dynamiek kunnen ontwikkelen, zowel op het vlak van de reglementering van de monumentenzorg, als op het vlak van de financiële ondersteuning van de instandhouding van het historisch bouwkundig erfgoed, met inbegrip van de als monument beschermde kerken.

De federale staat besteedde geen middelen aan de instandhouding van de al dan niet als monument beschermde kerken. Hij hield wel toezicht op de werking ter zake van de kerkfabrieken. Hiervoor baseerde de federale staat zich op een vrij oude wetgeving, inzonderheid :

- loi du 18 germinal an X (8 avril 1802) relative à l'organisation des cultes ;
- Burgerlijk Wetboek, wet van 21 maart 1804 (vooral de artikelen 516-528) ;
- keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen ;
- koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en de kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen, waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen en de
- wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten.

De toepassing van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 vergde dat voor elk werk aan een kerk een "*koninklijke machtiging*" moest verleend worden.

Artikel 2 van dit besluit luidt immers als volgt :

"Zonder daartoe alvorens onze toestemming te hebben verkregen, zal het niet geoorloofd zijn om nieuwe kerken of gebouwen, tot de oefening van de openbare eredienst bestemd, te stichten of op te bouwen, noch om de reeds bestaande te herbouwen of aan dezelfde een veranderende inrichting te geven ; maar zullen de kerkbesturen zich enkel moeten bepalen tot de werken van noodzakelijk onderhoud, die de instandhouding der gebouwen mocht vorderen." In Nederland werd dit besluit reeds op 24 oktober 1868 ingetrokken en buiten werking gesteld (Nederlands Staatsblad 143).

In uitvoering van deze bepaling moest het Belgisch staatshoofd bij koninklijk besluit "*machtiging*" verlenen om eender welke werkzaamheid aan een kerk te laten uitvoeren. Dit was niet alleen een tijdrovende bezigheid voor het staatshoofd, het was voor de restauratie van beschermde kerken een overbodige maatregel, die de procedure voor soms hoogdringende werken aan beschermde monumenten nodeloos met vele maanden vertraagde en aan aannemers de gelegenheid bood prijsverhogingen te vragen. Het is dus wenselijk dat de regelgeving ter zake vereenvoudigd wordt.

Onderhavig ontwerp van decreet heeft enkel betrekking op het procedureverloop van werkzaamheden aan beschermde gebouwen, bestemd voor een erkende eredienst en heeft geen weerslag op het subtiel evenwicht tussen kerk en staat in ons land. Het heeft enkel tot bedoeling de regelgeving enigszins te versoepelen, zodat de gewesten efficiënter te werk kunnen gaan bij hun inspanningen om het kerkelijk erfgoed in stand te houden.

Het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 vindt zijn oorsprong in de Franse Revolutie, toen de Franse revolutionairen alles wat herinnerde aan het "*Ancien Régime*", inzonderheid de bezittingen van de adel en van de kerk, vernietigden. In 1795 annexeerden ze onze gewesten bij Frankrijk.

Enkele uiterst waardevolle kunstwerken vernietigden ze niet, maar ze verzamelden die in het "*Dépot des Petits Augustins*" in Parijs. Uit Vlaanderen namen ze onder meer het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck en de Kruisoprichting van Pieter Paul Rubens mee.

Na de nederlaag van Napoleon op 18 juni 1815 bij Waterloo, kwam een einde aan de Franse periode. Het huidige België vormde samen met de Noordelijke Nederlanden het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden met koning Willem I als staatshoofd. Koning Willem I ijverde er voor om de geroofde kunstwerken zo vlug mogelijk uit Parijs terug te laten halen. Nauwelijks een goede maand na de nederlaag van Napoleon op 18 juni 1815, stelde hij op 31 juli 1815 de Brugse schilder Jozef Odevaere aan tot commissaris om de ontvreemde kunstwerken terug te halen. Begin december 1815 waren een aantal kunstwerken reeds terug in ons land. Nauwelijks een jaar later, op 18 december 1816, verkocht de kerkfabriek van Sint-Baafs te Gent zes luiken van het Lam Gods, terwijl ze de luiken van Adam en Eva naar de archiefkamer verwees. Koning Willem I maakte zich hierover erg boos en nam de nodige maatregelen om dergelijke feiten te voorkomen. Dit zou de aanleiding geweest zijn voor het toch wel erg strikte besluit van 16 augustus 1824. Dit besluit heeft zijn nut gehad en waarschijnlijk is hierdoor heel wat onheil voor het erfgoed kunnen afgewend worden. Het is thans evenwel voorbijgestreefd en geeft aanleiding tot bijkomende administratieve handelingen zonder toegevoegde waarde.

Het vermelde koninklijk besluit dateert uit de Hollandse tijd. De niet afgeschafte koninklijke besluiten uit de Hollandse tijd hebben kracht van wet en kunnen dus in Vlaanderen enkel bij decreet gewijzigd worden.

Vanuit wetgevingstechnisch oogpunt verdient het aanbeveling een bepaling in het decreet van 3 maart 1976 op te nemen (en dus niet een bepaling te redigeren tot wijziging van voormeld koninklijk besluit).

De bepaling zal inhouden dat de toestemming bedoeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 niet vereist is voor instandhoudings- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen bestemd voor een erkende eredienst, voorzover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aanbrengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst.

Onderhavig ontwerp van decreet ligt ten volle in de lijn van het regeerakkoord, dat aandringt op een beperking van de regelgeving en de afschaffing van overbodige regelgevingen. De goedkeuring van het Lambermontakkoord biedt de Vlaamse overheid de mogelijkheid dit thans zelf te regelen voor Vlaanderen.

2. Algemene bespreking

Mevrouw Mieke Van Hecke is van oordeel dat dit ontwerp een nuttig en noodzakelijk ontwerp van decreet is en zal het met grote overtuiging goedkeuren.

Zij begrijpt overigens niet dat er zo weinig leden naar deze commissie komen. Ze vindt het de meest boeiende commissie van het hele parlement. Dat komt natuurlijk ook omdat minister Van Grembergen oog en hart heeft voor het verleden.

De heer Jo Vermeulen verklaart dat hij het ontwerp ook met overtuiging zal steunen.

De heer Dany Vandebossche heeft geen bezwaar tegen het ontwerp dat voorligt. Het ontwerp heeft tot doel kerken als monumenten te beschermen en de instandhouding ervan te bewerkstellingen.

Uit de geschiedenis van de verhouding tussen kerk en staat blijkt wel eens te meer dat Vlaanderen ten opzichte van de wetgeving in Europa hopeloos is achtergebleven. De Franse staat heeft zelf al in de negentiende eeuw de napoleontische wetgeving veranderd. Ook de keizerlijke decreten hebben een historische oorsprong. Napoleon was een zeer sluw man, die het met de kerkinstanties op een akkoordje heeft gegooid. Op die manier is het keizerlijke decreet van 1809 totstandgekomen. Men zit nu opgescheept met een wetgeving die enerzijds de kerkfabrieken op lokaal vlak financiert en anderzijds de temporalia federaal betaalt via de wedden van de bedienaars van de erediensten.

Die kosten worden beschouwd als een compensatie voor alles wat zich tijdens de Franse Revolutie heeft afgespeeld. Nergens zijn er sporen van een vergoeding die zo langdurig wordt uitgekeerd als deze. Het lid wenst daar nu geen discussie over te voeren.

Minister Van Grembergen heeft verwezen naar het basisontwerp inzake de kerkfabrieken dat in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden wordt behandeld. Dit sluit er deels bij aan. Hij zal het ontwerp dat in deze commissie voorligt, goedkeuren. Hij heeft wel zijn persoonlijke bedenkingen bij de financiering van de erediensten.

Mevrouw Mieke Van Hecke repliceert dat zij het debat over die financiering graag zal voeren in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden.

Het ontwerp dat hier voorligt, houdt een administratieve vereenvoudiging in.

3. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

De artikelen van het ontwerp en het ontwerp zelf worden zonder opmerkingen eenparig met 9 stemmen aangenomen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Bob VERSTRAETE

Jo VERMEULEN
